

Länsi-Suomen ympäristökeskuksen moniste Västra Finlands miljöcentrals duplikat

99/2003

Riina Leppäaho

Arvokkaita sisätiloja Vaasassa

1. Johdanto	2
2. Vaasan kartta	3
3. Kaupungin perustaminen	4
4. 1700-luku	4
4.1 Alkulan tila	4
4.2 Vanhan Vaasan Pappila	5
4.3 Vanhan Vaasan museo, Kauppiaankatu 10, Vanha Vaasa	6
4.4 Mustasaaren kirkko	9
5. 1800-luku	10
5.1 Vaasan Hovioikeus, Setterberg 1862	10
Hovioikeuden historiaa: Kuninkaallinen Vaasan hovioikeus 1776-1808	10
5.2 Kasarmialue	12
Upseerikerho, Kasarmintori 7	12
Vaasan Ortodoksinen kirkko	14
5.3 Vaasan läänin maaherran virka-asunto, Koulukatu 2	15
Suomen senaatti ja armeijan päämaja 1918	15
Maaherran virka-asunto ja virastotalo 1938-1984	15
Peruskorjaus ja entisöiminen 1984-1986	15
Maaherran talo tänään	15
Pohjanmaan museon toimistotilat, (ent. maistraatti), Koulukatu 2	17
5.4 Vaasan kirkko	18
5.5 Kaupungintalo	20
5.6 Vaasan rautatieasema	23
5.7 Hallintotalo, Vaasanpuistikko 10	24
5.8 Kukkaistalo, Kulmatalo, Raastuvankatu 16- Hietasaarenkatu 11	24
5.9 Tikanojan taidekoti	27
6. 1900-luku	28
6.1 Konsulinnan kahvihuone	28
6.2 Kauppahalli, Vaasanpuistikko 18 / Kauppapuistikko 13	29
6.3 Entinen Kansallis-Osake-Pankki (Kurténin talo)	30
6.4 Wasa teater, kansliarakennus, Kirkkopuistikko 16	31
6.5 Hallinto-oikeus, Rantakatu	32
6.6 Ritzin talo, Kirkkopuistikko 22	34
6.7 Bragen ulkomuseo, Hietalahti	36
6.8 Ruotsalainen klubi, Rantakatu 4	39
6.9 Vanha Höyrymyllyn konttori, Rantakatu 2	41
6.10 Nelin-Cronströmin taidekoti, Rantakatu 15 B	42
6.11 Keskussairaala, Tiilirakennus, Hietalahdenkatu 2-4, I. Reinius 1902	42
7. Kouluja	43
7.1 Vaasan Lyseon lukio, Vaasanpuistikko 8	43
7.2 Vaasan Yhteislukio, Kirkkopuistikko 27	44
7.3 Vanha yliopiston rakennus, Raastuvankatu 31	45
8. Arvokkaita porraskäytäviä	46
9. Kirjallisuus	52
Esitteet ja valokuvat	52
Internet	52
Arkistot	52
Kiitokset yhteistyöstä	52

1. Johdanto

"Julkisten ja yksityisten sisätilojen suojeleminen on yksi kulttuuriperinnön vaalimisen ajankohtaisia kysymyksiä, mihin sekä Arkkitehtuuripoliittinen ohjelma että Rakennusperintöstrategia velvoittavat. Sisätilat ovat laajamittaisen korjaustoiminnan vuoksi jatkuvassa muutospaineessa ja uhanalaisina. Tyylinäkemykset ja arvostukset ovat vaihtuneet lähes sukupolvittain ja edellisten kausien arkkitehtuuri ja sen yksityiskohdat ovat usein väheksytyjä. Historiallisten rakennusten sisätiloja korjattaessa alkuperäinen sisustus korvataan usein standardimaisesti suunnitelluilla sisustuksilla ja muoti-ilmiöillä. Liike- ja palvelutilojen uudenlaiset toimintavaatimukset johtavat alkuperäisen sisustuksen ja kalusteiden hävittämiseen. Julkiset tilat kuten pankkisalit, apteekit, myymälät, konttorit, ravintolat ja elokuvateatterit, jotka aikoinaan suunniteltiin osaksi rakennuksen arkkitehtuuria ja olivat sisustussuunnittelun merkkiteoksia, ovat muuttaneet luonteettomiksi ja yhdenmukaisiksi.

Sisätiloja koskeva tietopohja on puutteellinen. Rakennuskannan inventoinnit, joita laaditaan ennen muuta kaavoitusta varten, eivät sisällä tietoa sisätiloista. Koottu tieto kaikkein merkittävimmistä historiallisista sisätiloista puuttuu. Restaurointitöiden yhteydessä laaditut rakennushistoriaselvitykset sisältävät luonnehdintoja sisätilojen ominaisuuksista ja auttavat suojelemissa tavoitteiden määrittelyssä. Nykyinen lainsäädäntö tarjoaa rajalliset mahdollisuudet sisätilojen suojelelulle. Lainsäädäntö painottaa kaavoituksella tapahtuvaa suojelemaa, mikä on riittämätön keino arvokkaiden sisätilojen säilyttämisen turvaamiseksi.

Suojeltujenkin rakennusten korjaustöissä on uudisrakentamispainotteinen korjaamistapa yhä vallalla. Uudisrakentamiseen tarkoitettuja rakentamismääräyksiä seurataan myös historiallisissa rakennuksissa. Turvallisuus- ja terveellisyysvaatimukset menevät sisätilojen säilyttämisen ja esteettisyydestä edelle." (*Sisätilojen suojeleminen, Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2003:18, Opetusministeriö, 2002*)

Keräsin tietoja lähinnä Vaasan julkisista arvokkaista sisätiloista kesällä 2003 Länsi-Suomen ympäristökeskuksen kehityspäällikkö Riitta Kankaanpää-Waltermannin ohjauksessa. Alueena oli Vaasan keskusta ja Vanha Vaasa. Tarkoituksena oli tehdä alustavaa tutkimusta Vaasan sisätiloista sekä aloittaa vastaavanlainen sisätilojen ajattelemisen suojelemissa tarkoituksessa, kuten rakennuksien julkisivuja on suojeeltu, esimerkiksi Vaasan rakennusperinneselvityksessä. Arvokkaiksi sisätiloiksi katsoin vanhat, merkittävät tai historialliset rakennukset, joissa on vielä alkuperäinen tai vanha sisustus tai sisäpinnat. Toisinaan nämä olivat kunnostetussa muodossa tai huonekalut jälkeensä kerättyjä, mutta arvokkaita siltikin.

Monissa paikoissa olikin hienoja maalauksia, kuvioita ja materiaaleja sekä katoissa, seinissä, että lattioissa. Huoneiden lisäksi keräsin myös muutamia hienoja porraskäytäviä Vaasan keskustan alueelta. Yksityisasuntoja ei tässä katsauksessa ole lainkaan. Vaasan alueella on toki muitakin sisustuksellisesti arvokkaita kohteita, joita ei tässä katsauksessa ole esitelty rajoitetun ajan takia.

2. Vaasan kartta

3. Kaupungin perustaminen

Vaasan historia alkaa 1300-luvulta, jolloin Keski-Ruotsin rannikkoseudun merenkulkijat nousivat maihin nykyisessä Vanhassa Vaasassa ja varsinaissuomalaiset erämaanomistajat tulivat vartioimaan alueitaan.

Samana vuosisadan puolivälissä rakennettiin Pyhän Marian kirkko ja 1370-luvun alussa saarelle nousi Korsholman linna, Crysseborg, joka toimi Vaasan läänin hallinnollisena keskuksena. Kaarle IX perusti Vaasan kaupungin 2.10.1606 vanhalle kauppa- ja satamapaikalle Mustasaaren kirkonkylään, joka sijaitsee noin 7 km kaakkoon nykyisestä kaupungista. Nykyinen Vaasa on saanut nimensä hallitsijasuku Vaasan mukaan.

Meriyhteyksien ansiosta laivanrakennus ja kaupankäynti, erityisesti tervakauppa, oli vilkasta 1600-luvulta lähtien, ja useimmat asukkaat saivat siitä elantonsa.

4. 1700-luku

4.1 Alkulan tila

Alkula sijaitsee Vanhassa Vaasassa. Tässä 1700-luvulla rakennetussa puutalossa ja pihapiirissä toimii nykyään 4H-yhdistys, pihassa on muun muassa kasvimaata ja grilli, jossa voi grillata omia eväitä. Alkula-rakennuksen yläkerrassa on yksityisiä asuntoja. Pihassa on mm. kasvimaata ja alueella on myös pupuja ja lampaita.

Rakennus on kunnostettu 1990 vuosikymmenellä, jolloin sisäpinnat myös uudistettiin, niistä on yritetty tehdä kuitenkin "vanhannäköiset" ja mm. uudet tapetit on valmistettu vanhalla värjäysysteemillä. Hirsilattia sekä välipohjan hirret ovat näkyvissä. Eteisen kalusto sekä kakluuni ja takka ovat vanhoja, taloon tehtyjä, muuten kalusteet ovat uusia. Rakennus on suojeltu.

Eteinen-alkuperäiset säilytystilat

Tupa toimii kahvilana ja kerhuhuoneena

Keittiön kakuuni

Keittiö

4.2 Vanhan Vaasan Pappila

Vanhassa Vaasassa, Pappilanmäellä sijaitseva pappila -rakennus "Hagan pappila" on rakennettu 1782-luvun loppupuolella. Se säästyi Vaasan palolta syrjäisen sijaintinsa ansiosta. Tilan nimi on Kråklund.

Päärakennusta on jatkettu 1804 ja tiilinen arkisto-osa on tehty 1900-luvulla. Rakennusta on korjattu viimeksi 1992, jolloin peltikate uusittiin. Vaakalaudoitetun hirsirakenteisen pappilan ulkomaalaus on uusittu 1993. Päärakennus on empirevaikutteinen, piharakennukset ovat perinteistä pohjalaistyylisiä. Alueella on arvokas puisto ja puutarha. Pappila on ollut Vaasan evankelisluterilaisen seurakunnan omistuksessa vuodesta 1985. Nykyään rakennus on seurakunnallisessa toiminnassa, kerho- ja kokoontumistilana sekä siinä asuu pappisperhe.

Pappila on suurimmaksi osaksi kunnostettu jo ja odottaa uudestaan kunnostamista, mutta vanhat elementit kuten katot ja uunit huoneiden nurkissa kertovat vielä vanhasta. Ullakolla ei ole vuorausta, joten siellä on alkuperäinen hirsirakenne näkyvissä.

Kauniit ikkunakoristelut

Vanhaa puista kattoa

Joka huoneessa oli oma kakuuni

Erikoinen kattopinnoite, puulevyä

Hirsirakenteet näkyvissä ullakolla

4.3 Vanhan Vaasan museo, Kauppiaankatu 10, Vanha Vaasa

Vaasan vaurain porvari Abraham Falander, aateloituna Wasastjerna, rakennutti nelikerroksisen talon vuosina 1780-81. Se oli vanhan Vaasan kaupungin ainoa yksityinen kivitalo, ja säilyi kaupungin palossa vuonna 1852. Rakennuksen kaksi ylintä kerrosta olivat edustavia asuinkerroksia, kadun tasalla oleva kerros oli varattu liiketoimintaan ja varastointiin. Alimmassa kerroksessa sijaitsivat kauppiaan oman talouden varastot.

Nykyään talossa toimii Vanhan Vaasan museo, jossa on 1800-luvun postikonttori ja laivanvarustajan konttori, säätyläissistuksia 1800-luvun eri vuosikymmeniltä, tilaa vaihtuville näyttelyille sekä huone, jossa on Vanhaa Vaasaa esittäviä karttoja, pie-

noismalli ja palosta säästynyttä esineistöä. Rakennuksessa on näkyvissä vanhaa hirsilattiaa ja seinäkaapit, jotka on tehty "seinän sisään" sekä kellarin kivilattia ja portaikun kaarevuus ja kellarikerroksen katon pyöreät muodot.

Pääovi sisäpihalle

Kellarikerroksen pyöreäkattoiset huoneet

Huoneiden kakluuneja

Kulunutta ja elänyttä lattiaa sekä kaartuva portaikko

4.4 Mustasaaren kirkko

Vuonna 1776 Kustaa III perusti Vaasaan maan toisen hovioikeuden. Talo, jonka piirustukset laati yli-intendentti C. F. Adelcrantz, valmistui 1786 ja on yksi Kustaa III:n aikuisen arkkitehtuurin kauneimpia luomuksia. Miltei koko Vaasan kaupunki - ja samalla myös kaupungin ja pitäjän yhteinen kirkko - tuhoutui tulipalossa 3.8.1852, minkä jälkeen kaupunki siirrettiin nykyiselle paikalleen. Siirron myötä Mustasaassa virisi ajatus oman seurakunnan muodostamisesta ja oman kirkon rakentamisesta. Vuonna 1857 alettiin uudessa kaupungissa rakentaa hovioikeuden taloa. Kun vanha hovioikeuden talo näin vapautuisi pian muuhun käyttöön, alkoivat mustasaarelaiset suunnitella rakennuksen muuttamista kirkoksi. Hovioikeuden muutostyöt aloitettiin keväällä 1862, ja uusi kirkko vihittiin käyttöön 20. joulukuuta. Jo samana vuonna C. A. Setterberg teki tämän talon kirkoksi muuttamisen piirustukset ja hänen piirtämä kellotapuli rakennettiin 1870-luvulla.

Nykyinen Mustasaaren kirkko on valoisa ja kaunis pyhäkkö, jossa holvien välissä päätyseinällä on kaksi alttaritaulua. Ylimmäinen esittää Jeesusta Getsemanessa ja on peräisin vanhasta kirkosta, jonne sen vuonna 1842 oli maalannut prof. Johan Gustaf Sandberg. Alempi, pienempi alttaritaulu on Alexandra Sältinin tekemä jäljennös ranskalaisen Regnaultin taulun mukaan.

Th. Buchert Valkjärveltä rakensi kirkkoon uudet urut 21-urkupillisinä, joita osittain käytettiin urkuja restauroitaessa 1972, jolloin niistä tehtiin 334-äänikertaiset. Kirkosta länteen on sankarihauta ja kirkonmäellä muistomerkki, jossa taiteilija Theodor Schalin kuvaa hylkeenpyytäjiä veneineen.

5. 1800-luku

5.1 Vaasan Hovioikeus, Setterberg 1862

Hovioikeuden historiaa: Kuninkaallinen Vaasan hovioikeus 1776-1808

Vaasan hovioikeus on perustettu vuonna 1776. Kun kuningas Kustaa III teki Suomeen kevätkesällä 1775 kuninkaanmatkan, hän saavuttuaan matkallaan Hämeenlinnaan teki 20.6.1775 muodolliset päätökset hallinnollisesta ja oikeudellisesta jaotuksesta.

Hovioikeus joutui sodan jalkoihin kesällä 1808, kun suomalaiset ja ruotsalaiset joukot etenivät vallaten takaisin menettämiään alueita. Vaasassa alkoi ryöstely, jolla ei ole muuta vastinetta 1808-1809 vuosien sodan historiassa. Venäläiset sotilaat tunkeutuivat hovioikeuteenkin Presidentin kultaesineet ryöstettiin ja Reuterholmin rinnoilla ollut rintatähti repäistiin. Kuninkaallisesta Vaasan hovioikeudesta tuli Keisarillinen Vaasan hovioikeus 1808 ja sitä kesti vuoteen 1917 saakka.

Nykyisen Vaasan hovioikeuden alueellinen toimivalta on Suomen itsenäisyyden aikana silloin tällöin muuttunut. Useimmiten on pyrkimyksenä ollut juttumäärän tasaaminen eri hovioikeuksien kesken. Työmäärän kasvua merkitsivät sodanjälkeisen ajan säännöstelyrikokset ja liikenteen vilkastuttua erilaiset liikennerikokset. Vaasan hovioikeus on yli 225 vuoden toimintansa ajan työskennellyt taukoamatta vaikeista sortokausista ja sotavuosista huolimatta. Tällä hetkellä hovioikeutta johtaa sen 30. presidentti, OTT Ingvar Krook.

Juhlava portaikko

Hovioikeuden presidentin huone

Lattia- ja seinäpinnoitteita

Kuulusteluhuone

Työhuone

Koristeltua kattoa ja seinää

Istuntosali

5.2 Kasarmialue

Koko Kasarmialue on rakennushistoriallisesti ainutlaatuisen arvokas kokonaisuus. Alue rakennettiin 1860-80-luvun aikana. Osa rakennuksista on edelleen Suomen Valtion omistuksessa, mutta suurin osa on Vaasan kaupungin omistuksessa. Sotilaat asuttivat Kasarmialuetta aina vuoteen 1998 saakka, nykyisin alue on avoinna kaikille.

Upseerikerho, Kasarmintori 7

Vaasan Kasarmitorin (alunperin Aleksanterintori) lounaiskulmassa sijaitsee Upseerikerhona nykyään tunnettu rakennus. Se valmistui 1882-1883 kuten muut naapurissa olevat puurakennukset (16 kuukaudessa). Nuo naapurirakennukset olivat upseerien ja lääkäreiden asuinrakennuksia. Upseerikerhoa kutsuttiin ensimmäisessä suunnitelmassa (23.6.1879) "Rakennus kanslialle ja klubille". Upseerikerho toimi aluksi suljettuna upseerien ja värvättyjen Pataljoonakerhona. "Sodanjälkeinen polvi oli huvittelunhaluista ja kerho oli halpa paikka viettää iltoja", lukee Vaasan Varuskunnan historiakirjassa.

Kun joukko-osastot ovat useaan otteeseen vaihtuneet Vaasassa on kulloinenkin pois muuttavan joukko-osaston upseeriporukka vienyt mennessään kulloisenkin kerhon paperit ja historian joskus kalusteineen uudelle paikkakunnalleen.

Upseerikerho toimii tilausravintolana 2003, koska Puolustusvoimat lakkasi maksamasta varsinaiselle upseerien kerhoyhdistykselle rakennuksesta aiheutuvia vuokratuloja. Upseerikerhon on vuokrannut tilausravintolakäyttöön Vaasan Kaupungin omistama Hotel Silveria. Siellä on pidetään 2003 koulutustilaisuuksia, kokouksia, juhlia ja etenkin kesäisin häitä.

Vaasan Ortodoksinen kirkko

Kirkkopuistikolla kaupunkialueen korkeimmalla kohdalla sijaitseva kirkko rakennettiin vuonna 1862 ja vihittiin käyttöön 21.9.1864. Asemapiirrokseen Kasarmintorin keskukseen piirretty kirkko on merkitty Kirkkopuistikon suuntaisena. Peruskiveä laskettaessa keväällä 1861 huomautti juhlalliseen toimitukseen osallistuva pappi, että ortodoksisen kirkon alttari tulee olla idässä eikä etelässä tai kaakossa. Perustukset kaivettiin uudestaan ja kuivatuskanavien suuntaa oli muutettava. Punatiilisen kirkon malli edustaa bysanttilaista gotiikkaa, ristikirkkona. Vuosina 1958-1960 kirkko entisöitiin ja vuonna 1979 se maalattiin uudestaan sisältä – nyt se edustaa arkkitehti C. A. Setterbergin vuonna 1868 laatimaa suunnitelmaa. Ulkoapäin kirkko kunnostettiin vuonna 1982. Kirkkoon mahtuu noin 500 henkeä. Ortodoksisena kirkkona siellä ei ole urkuja. Kirkon ikonostaasin ikonit tilattu Pietarista, jossa kaikki puutyöt tehty professori G. Solnzevin piirustusten mukaan valmiiksi ennen paikalleen asentamista. Useita arvokkaita ikoneja on jopa 1800-luvulta.

Kuva Mirjam Lehtikannon kirjasta: Rakennettiin uusi Vaasa

5.3 Vaasan läänin maaherran virka-asunto, Koulukatu 2

Pohjanmaan museon toimisto, arkisto ja kirjasto sijaitsevat museorakennuksen naapuritalossa, jonka on rakennuttanut ruukinpatruuna Gustav August Wasastjerna vuosina 1863-1865. Sen tyyli noudattelee englantilaista gotiikkaa. Suomen senaatti toimi talossa tilapäisesti vuoden 1918 sodan aikana. Myöhemmin rakennuksessa sijaitsi Vaasan läänin maaherran virka-asunto, jonka tiloihin sijoittuvat vuoden 2000 aikana avattava kuvataidegalleria sekä Vaasan läänin ja tämän rakennuksen vaiheita esittelevä näyttely.

Ruukinpatruuna Gustaf August Wasastjerna osti Koulukatu 2 tontin vuonna 1852. Lääninarkkitehti Carl Axel Setterberg suunnitteli tontille talon, jonka Wasastjerna rakennutti lapsilleen, jotka aloittivat koulunkäynnin Vaasassa. Setterberg suunnitteli kaksikerroksisen kivirakennuksen, jota aikanaan kutsuttiin Wasastjernan palatsiksi. Ajan virtausten mukaisesti rakennus suunniteltiin uusgotiikan hengessä, jolle oli ominaista kulmatornit, kaari-ikkunat ja niukka julkisivukoristus. Rakennus valmistui 1865.

Wasastjernan jouduttua luopumaan talosta, sillä oli monia omistajia. Lopulta valtio osti talon kuvernöörin residenssiksi ja teollisuus kouluksi. Koulu aloitti toimintansa v. 1897.

Suomen senaatti ja armeijan päämaja 1918

Vuonna 1918 kokoontui talossa teollisuus koulun tiloissa Suomen senaatti eli "Vaasan hallitus". Ylipäällikkö kenraali Mannerheimin johtama hallitusjoukkojen päämaja oli samoihin aikoihin sijoitettu rakennuksen 1. ja 2. kerroksen tiloihin.

Maaherran virka-asunto ja virastotalo 1938-1984

Vuonna 1938 kun teollisuuskoulun tilat vapautuivat, tilat remontoitiin toimistotiloiksi. Uunilämmitys korvattiin osittain keskuslämmityksellä. Rakennukseen sijoitettuun läänihallituksen osastoja sekä Mustasaaren poliisi.

Peruskorjaus ja entisöiminen 1984-1986

Kun rakennuksen peruskorjausta alettiin suunnitella, alkuperäisiä piirustuksia ei ollut ja vanhimmat piirustukset olivat vuodelta 18 95. Tekniikan opiskelijat valokuvasivat, mittasivat ja piirsivät ajantasapiirustukset kesäharjoittelutyönään. Rakennustutkimustulokset osoittivat rakenteiden olevan sekä hyvässä että huonossa kunnossa. Koristemaalaututkimus oli yllätys. Entisöimistyöt toteutettiin perusteellisen ja mielenkiintoisen suunnittelun jälkeen.

Maaherran talo tänään

Vaasan kaupunki omistaa Maaherran talon. Kaupungin edustustilat suuri sali ja ruokasali ovat toisessa kerroksessa ja ne voidaan yhdistää parinkymmenen metrin pituiseksi vastaanottosaliksi. Naapurissa sijaitseva Pohjanmaan museo tuo sinne taideteoksia vieraiden nähtäville. Museon tietokeskus, joka sisältää henkilökunnan, kirjaston ja arkiston, on rakennuksen ensimmäisessä kerroksessa. Kirjasto on avoinna myös yleisölle.

Tornihuone

*Maaherrantalo ulkoa
(mustavalkoiset kuvat internetistä)*

Edustustiloja

Ruokasali

Kattomaalauksia

Pohjanmaan museon toimistotilat, (ent. maistraatti), Koulukatu 2

Vanha maistraatin tiski

Kirjasto

5.4 Vaasan kirkko

Vaasan kirkko rakennettiin Vanhan Vaasan palon jälkeen arkkitehti C. A. Setterbergin suunnitelmien mukaisesti Klemetsön niemelle kaupungin uudelle alueelle, jossa se jo vuonna 1864 otettiin käyttöön, vaikka kirkon virallista vihkimistä viivästyttivät aina 5.9.1869 saakka monet englantilaissävyistä uusgotiikkaa edustavat muutostyöt. Alkuaan kirkossa oli vain Robert Wilhelm Ekmanin 1861 maalaama alttaritaulu, joka esittää pyhän ehtoollisen asettamista. Myöhemmin Albert Edelfeltiltä tilattiin taulu, joka valmistui 1894. Sen nimenä on Paimenten kummarrus. Kolmanneksi alttaritauluksi hankittiin v. 1897 Louis Sparrelta Jeesuksen hautaamista kuvaava maalaus. Vuosina 1960-1961 kirkko peruskorjattiin siten, että kuorin alttariosaa uusittiin, samoin penkit, valaistuslaitteet ja lämmitys. Kirkon alle muodostettiin kellarikerrokseen arkkitehti Erik Kråkströmin suunnitelman mukaiset kokoontumistilat ym. Uusittu kirkko vihittiin jälleen käyttöön 19.11.1961. Erikoista kirkossa on edestä kokonaan avoin alttari, joka kuvaa raamatullista ajatusta jokaisen ihmisen vapaasta pääsystä Kristuksen eteen. Kirkon urut uusittiin v. 1975, mutta vanha urkufasadi säilytettiin. Marcussenin valmistamissa mekaanisissa uruissa on 45 äänikerta. Kirkkoon mahtuu noin 1000 henkeä.

Kirkko ulkoa

Valon lähteitä

Kirkon etuosa

Kirkon takaosa

Koristeltua parvea

5.5 Kaupungintalo

Kaupungintalo on rakennettu vuosina 1879-1883 ruotsalaisen arkkitehdin Magnus Isaeuksen piirustusten mukaan. Gerbyssä ja Tölbyssä valmistettua tiiltä käytettiin talon rakennukseen. Talon katto ja lattiat on tehty puusta, jopa 60 cm vahvoista palkeista. Pääporras on valurautaa ja askelmat Bornholmin kalkkikiveä. Portaikkoa kannattaa neljä valurautaista pilaria. Neljä koristeellista, Tukholmasta hankittua valaisinta on portaikossa pylväiden päissä. Alkuperäinen fotogen-valaistus vaihdettiin sähkөөn vuonna 1893.

Juhlasalin parkettilattia on muiden huoneiden lattiatasoa puoli jalkaa alempana, koska lattian rajassa olevia aukkoja käytettiin lämmitykseen: osa ilmasta palautui niiden kautta uudelleen lämmitettäväksi. Nykyään käytössä on keskuslämmitys. Juhlasalin parkettilattian korjauksessa 1953 säilytettiin kuitenkin hankala korokereunus ennallaan. Juhlakerroksen sisustus on tilattu Tukholmasta Joseph Lejan liikkeestä. Suuri kattokruunu on kullattua pronssia ja kristallia. Pohjoispäässä olevat ns. naistensalongit sisustettiin tyylikalustoin, joista vain joitakin yksittäisiä huonekaluja on jäljellä. Ne ovat nykyisin taiteilijälämpöinä. Salomo Wuoriolan öljyvärein koristemaalatut pinnat on entisöity vuosina 1956-57 maalarimestari A. Lyytikäisen toimesta. Porrashuoneen korkeustuntua on lisätty perspektiiviharhalla.

Juhlasalin kattoa kiertävät 14 vertauskuvallista naishahmoa. Siellä on istuintilaa noin 500 hengelle ja peilialissa tilaa 47 illallisvieraalle. Juhlasali näytteli suurta osaa kaupunkilaisten elämässä erityisesti vuosisadan vaihteessa, sillä se oli ainoa suurempi kokoontumistila kaupungissa. Ravintola eli pompeijilaishuone on saanut nimensä seinien koristelutyyliltä.

Suurimmat korjaukset talossa tehtiin 1960-luvun alkupuolella, jota ennen palokunta hallitsi suurinta osaa kaupungintalosta. Silloin kunnostettiin tilat taidehallille ja yleisradiolle, maistraatti sai lisätiloja, kongressisali muotoutui uudeksi ja juhlasalin eteistiloja suurennettiin. Peilisalissa otettiin esille vanhat koristemaalaukset ja juhlasalin yhteyteen rakennettiin täydellinen ravintolatasoinen keittiö. Talossa toimii nykyään myös kaupungin matkailutoimisto sekä kaupungin taidehalli.

Juhlasali - parveltakin voi katsella saliin

Kristallikruunut, salin kattoa kiertävät naishahmot

Käytävältä Kristallikruunu peilihuoneesta

Peilialin kukkakoristeellinen lamppu ja peili

Porraskäytävä

Kattomaalaus portaikonylpuolella

Ovia

5.6 Vaasan rautatieasema

Vaasan II luokan asema rakennettiin vuosina 1881-83. Silloisessa matalassa puutalo-kaupungissa asematalo näytti melko upealta. Suunnittelijana toimi todennäköisesti Knut Nylander. Asemaa laajennettiin vuonna 1908. B. Granholmin piirustusten mukaan. Laajennuksen yhteydessä katon saumaukset poistettiin. Muita muutoksia ulkoasussa on mm. kadun puoleisen, pääjulkisivun keskellä olevan katoksen poistaminen ilmeisesti 1908 muutos- ja lisä töitä tehdessä umpikuistiksi. Myös joitakin yksityiskohtia on kadonnut. Vaasan asema on ainoa kaupunkiasema, jossa on säilynyt asemaan kiinteästi liittyvä puinen laiturikatos. Arkkitehtia ei tiedetä, piirustukset ovat hukkaantuneet lisärakennusta suunniteltaessa. Asema on esitetty säilytettäväksi 21.10.1998

Puinen laiturikatos

Aseman sisätilaa

5.7 Hallintotalo, Vaasanpuistikko 10

Setterbergin vuonna 1860 suunnittelema hallintotalo on peruskorjattu. Siellä on vain pari vanhaa huonekalua jäljellä. Rappukäytävä ja aula on pidetty arvokkaana, vanhantyyllisenä.

5.8 Kukkaistalo, Kulmatalo, Raastuvankatu 16- Hietasaarenkatu 11

Tontilla on ollut monia omistajia, mikä oli yleistä uutta Vaasaa rakennettaessa. Nykyinen 2-kerroksinen kulmatalo on Jakob Westerlundin piirtämä. Pohjakaava on päivätty tammi-kuussa ja julkisivupiirustukset helmikuussa 1897. Piirustukset ovat huoliteltua työtä.

Talon seuraava omistaja Adolf Gummerus rupesi kohentamaan taloaan ja tilasi arkkitehti A. W. Stenforsilta muutospiirustukset. Ehdotukset on merkitty päivätty elokuulle 1901. Ehdotuksia ei toteutettu Stenforsin esittämässä muodossa vaan Fredrik Thesleffin samana vuonna joulukuussa päivätty piirustukset on hyväksytty. Itsessään rakennusta ei laajennettu. Ainoa lisäys on pihan puolelle eteläsiipeen rakennettu tukeva kivinen portaikko, myös sisäportaita ja huonejakoa on lisätty ja siirrelty, joten huonejako on jonkun verran muut-

tunut keskitalossa. Kadunpuoleiset suuret salit ovat säilyneet. Huoneet olivat korkeat, noin 3,30 metriä. Thesleffin Kukkaistalon tekevät ainutlaatuisiksi ulkoseiniä peittävät relieffilaatat ja niiden kukkaköynnökset, joiden mukaan talo on saanutkin nimensä 1980-luvulla.

Rakennusmestari Otto Ekmanin joulukuussa 1909 päiväämät muutospiirustukset antavat talolle jugend-leiman. Tuolloin talon omisti Frithiof Bengsille. Hänen jälkeen talolla oli monia tunnettuja omistajia, esimerkiksi Fastighetsaktiebolaget Ståhl. Yhtiön nimi muutettiin Talo-osakeyhtiö Kolmikannaksi 14.10.1918, noin vuoden sen jälkeen kun Ståhlit olivat luopuneet yrityksestään. Päärakennuksen huoneistoja alettiin pian sen jälkeen kunnostaa.

Ajan myötä rakennus alkoi kaivata peruskorjausta. Taloyhtiöllä ei ollut niihin varaa eivätkä asukkaat olleet halukkaita uhrauksiin. Rakennusliike Iskura Oy ostikin talon 29.4.1982 aikomuksenaan repiä talo. Kukkaistalo tontteineen myytiin kuitenkin 27.11.1985 Vaasan Osuuspankille. Tämä oli mahdollista, vaikka kortteli III-2b olikin merkitty kerrostaloalueeksi, sillä Vaasan kaupungin suunnitteluvirasto laati asemakaava muutoksen, jossa tontti Raastuvankatu 16 jaettiin kahtia, ja jossa kulmarakennus merkittiin historiallisesti arvokkaaksi. Perusteina sille oli muun muassa pystyhirsistä tehty, erittäin tukeva ja liikkumaton runko, joka on Suomessa harvinainen ja Vaasassa ainoa lajiaan. Myös rakennuksen rappauskoristelu on harvinaisen rikas.

Aikakauden eklektisen arkkitehtuurin tavoitin siinä on eri tyylien arkkitehtonisia elementtejä yhdistäen luotu rakennustaiteellisesti eheä kokonaisuus. Sisätilojen osalta rakennus on myös säilynyt lähes alkuperäisessä asussaan. Huonejako ja osa kaakeliuuneista on säilynyt ja asuntojen edustustiloissa on jäljellä laudoituksin jäsennellyt katot ja ruusukkeet.

Hietasaarenkadun puoleinen siipi eli suunnilleen puoli taloa on omistajan Vaasan Osuuspankin käytössä. I-kerroksessa on neuvottelu- ja kokoustilat, nykyajan vaatimuksia vastaavasti sisustettuna. II-kerros on pankin edustustiloina. Sisustuksen esikuvana on vuosisadan vaihteen vaasalainen porvariskoti.

Vaasan osuuspankki on Kukkaistalon kunnostamisella osoittanut, että on mahdollista ratkaista tilan tarve samalla kun panostetaan vanhan kaupunkiympäristön säilyttämiseen.

Julkisivun entisöinti saatiin valmiiksi syksyllä 1987

Biedermeiertyylinen sikarihuone

*Empiretyylinen pääsali
Iso ruokasali talonpoikaisrokokoossa*

Pieni punssihuone kustavilaistyyliin

1. krs aula- ja kokoustilat

5.9 Tikanojan taidekoti

Hovioikeudenpuistikko 4 oli perinteikäs vaasalainen kaupunkitalo. Se oli rakennettu 1862 ensimmäisten talojen joukossa uuteen, Vaasan palon jälkeiseen kaupunkiin. Ennen Tikanojia talossa oli asustanut läheisen hovioikeuden presidenttejä ja virkamiehiä. Ennen kuin Frithjof ja Ruuse Tikanoja perustivat Myntti Oy:n omistamaan kivituloon, se oli ehtinyt olla hetken myös Mannerheimin päämaja vapaussodan aikana. Talo oli kaunis ja täynnä viehättäviä yksityiskohtia. Kotia sisustettiin huolella. Erityylyisissä interiööreissä oli samalla loistoa ja kodikkuutta. 1900-luvulla nuoren perheen seinät täyttyivät nopeasti tauluista, tällöin teoksia oli jo yli satoja, vaikka mitään kokoelmaa ei oltu vielä luomassa.

Tikanojan taidekoti syntyi vaasalaisen liikemiehen, kauppaneuvos Frithjof Tikanojan (1877-1964) rakkaudesta taiteeseen. Tikanoja lahjoitti keräämänsä laajan taidekokoelman Vaasan kaupungille vuonna 1951, jolloin hänen entiseen kotiinsa perustettiin taidemuseo. Tikanojan taidekokoelma käsittää upean ja Suomen oloissa sangen harvinaisen ulkomaisen taiteen kokoelman, jonka pääpaino on ranskalaisessa 1800-luvun ja 1900-luvun alun maalaustaiteessa. Gustave Courbet, Honore Daumier, Edgar Degas, Paul Gauguin, Henri Matisse, Jean Francois Millet ja Pablo Picasso ovat esimerkkejä kokoelman kansainvälisistä taiteilijoista. Kauppaneuvos Tikanoja hankki myös suomalaista taidetta. Vanhemman suomalaisen taiteen lisäksi Tikanoja keräsi myös oman aikansa taidetta, pääosin 1920- ja 1930-luvuilla. Hän tuki myös monia pohjalaisia taiteilijoita. Tärkein mesenaattisopimus oli Tikanojan ja taiteilija

Eemu Myntin välillä. Myntin ranskalaisvaikutteinen ja voimakas ekspressiivinen väri- taide sai Tikanojasta ymmärtäjän ja tukijan. Niinpä Tikanojan taidekoti on samalla myös Eemu Myntin taiteen koti. Tikanojan taidekotiin on talletettu myös laaja Eero Nelimarkka-kokoelma. Omien kokoelmien lisäksi Tikanojan taidekoti esittelee ja järjestää vuosittain useita ulkomaisen ja kotimaisen taiteen näyttelyitä Tiloissa järjestetään myös konsertteja ja matineoita.

6. 1900-luku

6.1 Konsulinnan kahvihuone

Loftetissa sijaitseva Konsulinnan kahvihuone on entisen porvariskodin ruokasali, jossa on tammiset puolipaneelit, nahkajäljitelmätapetit ja intarsiatammiparketti. Kahvihuone on saanut nimensä entisestä asukkaaltaan, konsulinna Tulla Moelta, joka asui talossa 1900-luvun alussa. Konsulinnan koti oli kuuluisa vieraanvaraisuudestaan ja itse talo oli yksi Vaasan ja koko Pohjanmaan loistokkaimmista porvarikodeista.

6.2 Kauppahalli, Vaasanpuistikko 18 / Kauppapuistikko 13

Kauppias Gustaf Adolf Wallen osti tontin Kauppatorin etelälaidalta uuden Vaasan ensimmäisessä tonttihuutokaupassa 5.-6.11.1856. Wallenin liiketalon piirsi lääninkonduktööri Nils Johan Österman. Talo valmistui v. 1861 ja sen julkisivu oli Vaasanpuistikon puolella sisäänkäynnin ollessa tämän kadun ja Kauppapuistikon kulmassa. Kaksikerroksinen talo oli vuorattu tiilillä ja niitä peitti rappaus. Myymälän lisäksi talossa oli kolme asuinhuoneistoa. A.W. Stenfors osti tontin ja rakennukset Halli Oy:n nimiin, kun Wallenius kuoli 1894. Kauppahallin rakentaminen alkoi seuraavana vuonna. Hallin päätyyn Vaasanpuistikolle tuli kaksi sisäänkäyntiä ja samoin kaksi käytävää, joiden kummallakin puolella oli pieniä myymälöitä yhteensä 44. Hallin päätykuvio oli goottilaistyyppinen portaittain kohoavine pienine tornirakennelmineen, joista keskimäinen on reunalla olevia suurempi. Ikkuna- ja ovi aukot ovat kaarellisia ja päivänvaloa halli saa katto- ja sivuikkunoista.

Kauppahalli avattiin 2.1.1902. Syyskuun 16.päivänä 1938 pääsi tuli irti vanhassa Wallenin kaupparakennuksessa ja tuhosi myymälän sisustuksen, osan toisessa kerroksessa ollutta huoneistoa ja ullakon. Vuonna 1971 "ehostettiin" kauppahallin sisustusta Anneli Qvefländerin suunnitelman mukaan. Ns. alahallin (vanhemman osan) yleisväriksi tuli punainen ja ylähallin yleisväriksi turkoosin ja vihreän yhdistelmä.

Halli Oy:ltä on pyydetty lausuntoa rakennuksen suojelusta, johon yhtiö suhtautuikin myönteisesti, mutta virallista suojelupäätöstä ei ole vielä annettu. Toivottavaa on, että halli voidaan nykyaikaisten suurten myymälöiden ja kilpailun lisääntymisestä huolimatta säilyttää elävänä ja toimivana historiallisena kauppapaikkana, eikä vain museo-rakennuksena.

"Yläosan" sinertävä väritys

"Alaosan" punainen väritys

Kahvila kauppahallissa

Näkyvät rakenteet

6.3 Entinen Kansallis-Osake-Pankki (Kurténin talo)

J. S. Sren 1939-1941. Hovioikeudenpuistikon ja Raastuvankadun kulmassa, Vaasan keskustassa sijaitseva rakennus on rakennettu vuonna 1904. Sillä on huoneistopinta-alaa 4.809 m², josta liiketiloja 7 kpl, konttoritiloja 4 kerrosta, 1 ravintola ja 5 asuntoa. Kuvat ovat Koti-pizzan tiloista, 1. kerroksesta.

Vanhoja huonekaluja ja uutta teknologiaa.

Kurténin talon kellarikrouvi Gustav Wasassa on tilaa noin 100 ruokailijalle. Erillisessä piharakennuksessa on viihtyisä kokouskabinetti sekä sauna. Tilat ovat viihtyisät.

6.4 Wasa teater, kansliarakennus, Kirkkopuistikko 16

Yläkertaan vievät rappuset

Yläkerran aula

Rakennettu 1713

6.5 Hallinto-oikeus, Rantakatu

*Matala huone, jossa vanha lautalattia.
Ainutlaatuisia lipastoja*

Vaasan hallinto-oikeuden talo sijaitsee Rantakadun varrella Kalarannanpuistossa. Talo on rakennettu vuonna 1913 alun pitäen maanmittauskonttoriksi ja sen on suunnitellut yliarkkitehti Jacob Ahrenberg.

Kuvatut huonekalut ovat olleet alusta asti nykyisessä Hallinto-oikeuden rakennuksessa. Ainakin nurkkasohva (tuolit, pöytä) -kalustesarjan on myös suunnitellut Ahrenberg vuonna 1913. Ne sijaitsevat ylituomarin huoneessa. Myös isot kaapit ja hyllyt on tehty taloon, ja niitä ei pysty sieltä rikkomatta poistamaan, sillä ne eivät mahdu ovi-aukoista. Lipastot on suojeltu museoviraston toimesta, niitä ei ole enää muualla Suomessa. Muutoin talon sisäpinnat on suurimmaksi osaksi peruskorjattu.

6.6 Ritzin talo, Kirkkopuistikko 22

"Ritzin talo" on rakennettu vuonna 1952, sillä on huoneisto pinta-alaa 8.553 m², josta liiketiloja 3 kpl, konttoreita 2 kerroksessa, 1 elokuvateatteri ja 44 kpl asuinhuoneistoja.

Wasa Palats toimii nykyään elokuvateatterina. Tilat on tehty 1953. Aikaisemmin tiloissa ovat olleet Vaasan kaupungin teatteri sekä Wasa teater.

Puupaneelein pinnoitetut teatterisalin seinät

Salin etuosassa on portaat/syvennys, koska siellä on ennen ollut teatterilavastus.

Arvokas ovi- odotustilan ja teatterisalin välillä.

Vanhat lippuluukut on säilytetty

Odotustilaa

6.7 Bragen ulkomuseo, Hietalahti

Aloitteen Vaasan Brage -yhdistyksen museotoiminnasta teki hallituksen jäsen, kauppias Uno Finnilä vuonna 1917. Alkuperäinen syy Finnilän ulkomuseoideaan oli se, että yhdistyksen jaostot ja jäsenet tarvitsivat kokoontumistilat. Hallituksen kokouksessa 1917 Finnilä ehdotti, että pantaisiin pystyyn ulkomuseo. Vilkkaan keskustelun jälkeen hallitus päätti suurella äänen enemmistöllä ryhtyä toimeen suunnitelman toteuttamiseksi. Vaasan kaupungilta päätettiin anoa kolmea tonttia Vaskiluodosta, kahta museota varten ja yhtä kokoontumistiloja varten. Kun asia käsiteltiin kaupunginhallituksessa kukaan ei sitä vastustanut. Tontit, 9200 neliometriä, luovutettiin yhdistykselle vuokratta niin pitkäksi ajaksi kuin yhdistys lupasi käyttää niitä luvattuun tarkoitukseen. Bragen suunnitelmista oli perillä myös professori Gabriel Nikander. Yhdistyksen hallitukselle osoitetussa kirjeessä hän ehdotti, että Brage ostaisi Harfin (Harvin) tilan rakennukset Närpiöstä. Talo oli kaunein talonpoikaistalo, jonka hän oli nähnyt Vaasan ja Närpiön välillä. Museohanketta varten perustettu komitea piti ehdotusta hyvänä, ja alkoi suunnitella rakennusten ostamista. Uno Finnilä ja FD Keto komiteasta matkustivat Närpiöön tutustumaan taloon. Talo näytti kauniilta ja hirret hyväkuntoisilta. Omistajat olivat halukkaita myymään rakennukset Bragelle. Palattuaan Finnilä ja Keto kertoivat havainnoistaan ja näyttivät valokuvia tilan rakennuksista. Komitea päätti, että kolme rakennuksista ostettaisiin. Vuonna 1922 ne siirrettiin Vaasaan.

1700-luvun alusta oli Harfin tila Närpiössä kulkenut perintönä isältä pojalle aina vuoteen 1918, jolloin sen omistaja Hans Henrik Harv kuoli, naimattomana ja ilman rintaperillisiä. Talon perineet sisarukset myivät sen heti niin kutsutuille "metsän parturoijille" jotka ostivat talon komean metsänsä vuoksi. Jo saman vuoden kuluessa talo myytiin edelleen Alfred ja Alina Harville. Amerikan-kuume riehui Närpiössä näihin aikoihin. Myös Alfred lähti Amerikkaan. Niinpä Alina Harv lapsineen jäi viimeisiksi asukkaiksi siinä talossa, jota nykyisin kutsutaan nimellä Bragegården tai Bragen ulkomuseo. Samanaikaisesti ostettiin myös karjamaja ja siihen kuuluva maitoaitta Vöyriltä. Runoilija Jakob Tegengren oli huomannut nämä rakennukset vaellellessaan Vöyrin maisemissa. Brage-yhdistyksellä

oli tähän asti ollut vain menestystä, mutta nyt tuli vastoinkäymisiä. Kaupunki tarvitsi museoalueen muuhun käyttöön, sillä ulkosatamaa oli tarkoitus laajentaa ja rakentaa sinne rautatie. Kaupunki tarjosi uutta aluetta Emännänlahden rannalta Hietalahdesta, ja lupasi vastata siirtokustannuksista. Brage hyväksyi tarjouksen. Alue on vuosien aikana kasvanut ja on tänä päivänä kooltaan neljä hehtaaria.

Seuraavan 10 vuoden aikana ostettiin kaikki yhdeksän Harvin tilan rakennusta. Viimeksi ostettiin päärakennus, ja neljäs kesäkuuta 1933 saattoi Brage vihkiä ulkomuseonsa käyttöön ja sytyttää tulen omaan takkaan.

Sotavuosina 40-luvulla käytettiin ulkomuseon päärakennusta pommisuojana. Tupa oli lämmitetty ja se tarjosi pakopaikan vanhuksille, naisille ja lapsille, jotka täällä kaupungin laitamalla katsoivat olevansa paremmin turvassa kuin keskustassa. Bragegården kanto kortensa kekoon isänmaan hyväksi myös toimimalla rintamalla uurastaneiden sairaanhoitajien lepokotina. Rauhan tultua alkoi Bragen toiminta hitaasti elpyä. Bragegården säästy kuitenkin kaikilta sodan hävityksiltä.

Bragen ulkomuseon rakennuksista ovat Harvin tilan rakennukset mielenkiintoisimmat. Harvin tilan historia on hyvin dokumentoitu. Vuonna 1705 mainitaan Harf ensimmäisen kerran manttaaliluetteloissa. Oikeuden pöytäkirjojen perusteella tiedetään, että hävityksen vuosina 1808-09 Bölen kylän polttaneet venäläiset tuhosivat myös Harfin rakennukset.

Vanhan rakennustavan mukaisesti tilan rakennukset on koottu nelikulmaisen pihan ympärille. Tupa ja kamarit on kalustettu talonpoikaishuonekaluin, suuri osa sisustuksesta on peräisin Harvin talosta. Edustupa on sisustettu lapväärttiläiseksi morsiuustuvaksi.

Nykyisin alueella on 24 rakennusta. Näistä neljä (hylkeenpyyntimuseo, venevaja, kalasauna ja ranta-aitta) liittyvät rannikon sivuelinkeinoihin kuten kalastukseen. Vuonna 1939 avatussa hylkeenpyyntimuseossa voi tutustua hylkeenpyytäjien oloihin Merenkurkun kevätjäillä.

6.8 Ruotsalainen klubi, Rantakatu 4

Ruotsalainen klubi sisältää juhlahuoneiston 150 vieraille 1. kerroksessa, sekä klubitalat toisessa kerroksessa. Alapuolella kellarikerroksessa toimii ravintola Bacchus.

Ravintolan Bacchusin sisätiloja

Alakerran iso kokoontumis- /ravintolatila

Käytävän tuoleja

Pienempi kokoontumistila ja sinne johtavat ovet

Oleskelutila

Ruokailutila

6.9 Vanha Höyrymyllyn konttori, Rantakatu 2

Rantakadun vanhaa punatiilistä rakennusta entisöidään tällä hetkellä. Siellä tulee toimimaan Åbo Akademin toimistotilat, rehtorin kanslia yms. Vanhat maalaukset pyritään entisöimään kattoihin ja seiniin.

6.10 Nelin-Cronströmin taidekoti, Rantakatu 15 B

Kotisisustus ja taidekokoelma, jonka nimi on Anne-Marie Cronströmin muisto. Se muodostuu kolmen taiteen ystävän hankinnoista kahdeksan vuosikymmen ajalta. Kerääjät olivat Elin ja Alfred Nelin sekä Anne-Marie Cronström, os. Nelin.

6.11 Keskussairaala, Tiilirakennus, Hietalahdenkatu 2-4, I. Reinius 1902

Sairaalan rakennukset on kunnostettu ja uusittu lähes kokonaan. Näkyville on jätetty yllä oleva pilari, josta on tehty viereiselle käytävälle kopioita sekä parissa kohden on katonrajassa näyte vanhasta tapetista.

7. Kouluja

7.1 Vaasan Lyseon lukio, Vaasanpuistikko 8

Vuonna 1880 Vaasan suomalainen poikalyseo aloitti toimintansa Etelä-Pohjanmaan ensimmäisenä suomenkielisenä oppikouluna. Nykyinen koulurakennus valmistui 1898 ja arkkitehtinä oli tuolloin J. Ahrenberg. Arkkitehti A. Ortelan suunnittelema lisärakennus valmistui 1940. Lyseorakennusta saneerattiin 1995 ja se valmistui 1996. A. Schutz toimi saneerauksen arkkitehtinä. Rakennuksessa on vain joitain vanhoja huonekaluja jäljellä "perinnehuoneessa" sekä käytävällä vanhoja hyllyjä. Koulun juhlasali on säilynyt eniten entisellään.

7.2 Vaasan Yhteislukio, Kirkkopuistikko 27

Yhteislukion vanhan osan käytävillä on jäljellä vanhoja huonekaluja.

Entinen pääovi

Katonrajassa kulkee leveä vanha maalaussarja.

Lukion juhlasali

7.3 Vanha yliopiston rakennus, Raastuvankatu 31

Juhlasali

Yksityiskohta

Koristeellinen juhlasalin lamppu

Luokkahuoneessa säilytetty vanha puinen lattia

Rakennus on peruskorjattu ja nykyään Vaasan ammattikorkeakoulun käytössä. Nykyaikaisten turvasäädäntöjen takia on jouduttu yksityiskohtia muuttamaan, kuten porraskäytävän kaiteeseen on lisätty lasi, koska kaiteen pylväät olivat liian kaukana toisistaan. Myös kaidetta on jouduttu korottamaan. Käytävät on maalattu vanhoilla sävyillä, mutta hohtavat uutuuttaan. Ainoana vanhana tilana on säilynyt juhlasali. Sen koristeelliset lamput ovat alkuperäiset. Niiden varjostimet on kuitenkin pitänyt tilata aina Saksasta saakka, jossa ne on tehty yhden alkuperäisistä säilyneen varjostimen mukaisesti. Kahdessa luokassa on säilytetty vanha, puinen lattia sekä kattolistat. Vanhat luokkahuoneiden nurkissa olleet kakluunit ovat saaneet väistyä nykyaikaisten ilmankiertokanavien edestä.

8. Arvokkaita porraskäytäviä

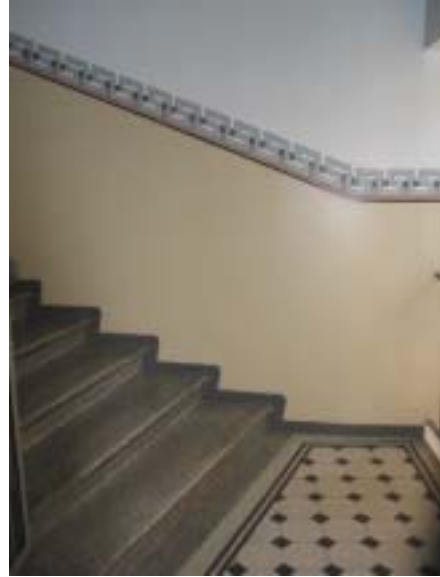

Wasaborgin talo/ Raastuvankadun ja Vaasanpuistikon kulma, Raastuvankatu 21 B

Wasaborgintalo, Vaasanpuistikko 14 A

Hartmannin talo / Hartmanninkuja

Unitas-liikerakennus, Alatori 3A, Carl Schoulz & W. G. Palmqvist 1926

Commerce, Alatori 1B, Arkkitehtitoimisto Bruun & Schoulz, 1912

Lennart Backmannin talo, Rantakatu 3, A. W. Stenfors 1912

Kauppapuistikko 33

KOP:n /"Ravintola Kodin" sisäpihan rappukäytävä

Vanha KOP:in talo / Kurtenia, Hovioikeudenpuistikko 11

Hovioikeudenpuistikko 5 A

Myntin talo, Koulukatu 18 B

Hietasaarenkatu 1

Puuvillatehtaan Konttori -rakennus, Palosaari, Yliopiston alue, nykyään tiloissa toimii Levón-instituutti

9. Kirjallisuus

- Häggkvist, Eira: Vaasan kaupungintalo 100-vuotta, Vaasa 1983
Jakobsen, Rune Bo: Vaasa 1917-1997 Vasa, Länsi-Suomen ympäristökeskus, Vaasan kaupunkisuunnittelu, Vaasa 1997
Laukkonen, Ilmari: Kauppahallista Rewell Centeriin - Halli Oy yhdeksän vuosikymmentä Vaasan rakentajana, Vaasa 1990
Lehtikanto, Mirjam: Kukkaistalo, Vaasa 1987
Lehtikanto, Mirjam (toim. Anna-Maija Salo): Rakennettiin uusi Vaasa, Vaasa 1981
Luukko, Armas: Vaasan Historia II 1721-1808, Vaasa 1979
Länsikirja: Vaasan läänin kirkot, Turku 1983
Salin, Anne-Maj: Tikanojan taidekodin kokoelmat / Tikanojas konsthems samlingar, Vaasa 2001
Vaasan lääninhallituksen julkaisusarja 1994:11: Vaasan läänin vanhat pappilat 1700-luvulta 1920-luvulle, Vaasa 1994
Valanto, Sirkka; Museovirasto, Rakennushistorian osasto: Suomen rautatieasemat vuosina 1857-1920., Helsinki 1982
Viljanen, Kaarlo; Vuolteenaho Hannu; Stadsplaneringsverket i Vasa: Värdefulla byggnader i Vasa, Vaasa 1986

Esitteet ja valokuvat

- Konsulinnan kahvihuone
Kuvernöörin Residenssi
valokuvat: Riina Leppäaho, Vaasa 2003

Internet

- kansikuva: Vasahem
<http://edu.vaasa.fi/lyseo/yleista.htm>
<http://www.kulturfonden.fi/brage/historia>
www.vaasa.fi
www.vaasa.fi/kulttuurivirasto/kaupunginorkesteri/esiintymispaikka.htm
www.oikeus.fi/8730.htm
<http://vaasa.vyh.fi/haku/searchf.htm>: Paikka Auringossa, tietoa taskuun 2003
<http://netti.cin.fi/~tapioo7tiilikasarmi.html>

Arkistot

- Vaasan kaupungin kirjasto
Pohjanmaan Museo

Kiitokset yhteistyöstä

- Länsi-Suomen ympäristökeskus, kehityspäällikkö, arkkitehti Riitta Kankaanpää-Waltermann, Länsi-Suomen ympäristökeskus, erikoissuunnittelija Tapani Lehtoluoto, Hovioikeuden virastomestari, Eero Viitasalo, Hallinto-oikeus, Hallintopäällikkö Leena Similä, Etelä-Pohjanmaan Museo, Maakuntamuseotutkija, Kaj Höglund